

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**M. Ioannis Mensingi Theologi de Ecclesiæ Christi
sacerdotio, Libri duo**

Mensing, Johannes

[Coloniae], 1532

VD16 M 4656

Oratio Ioannis Mensingi de Sacerdotio Euangelico incipit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30281

ORATIO IOANNIS MENSINGI
de Sacerdotio Euangelico incipit.

Vanq̄ non ignorem, difficilē dicē
di prouinciam, humeris meq̄ exi-
guitatis impositā satis imparem:
Viri patres clarissimi: facilē tamē
existimabo, si pro solita humani-
tate uestra attenti, probare, & ut
estis semper modestissimi, bono aīo quæ dicta fue-
rint accipere dignabimini. Quod si noui quippiā,
aut q̄d politū & oratoriū sit, audire cōuenistis: lon-
ge deceptos etiā ipse doleo. Oportuerat em̄, aut cir-
culatoribus aut circūforensibus illis præstigiatori-
bus, aures magis arrexisse, uoluptate mulcendas:
dū ueritatē ego in mediū proponere decreuerim.
Quæ cū nuda depingi cōsueuerit: nullis eget uer-
borum fucis, nullis cincinnis oratorijs.

Augustin⁹
de Cate-
cizandis ru-
dibus.

Gregorius
ad Alexan-
drinum
Episcopū.

Cumq̄ de re grauissima sermo decurrerit, sentē-
tias obseruari precor, ȳba nō admodū: memores
illius q̄d Augustinus lib. de Catecizandis rudibus
docet. Sedulo admonendos scholasticos ut humili-
tatē induiti Christiana discant nō contēnere, quos
cognouerint morū uitia, magis q̄ uerborū deuita-
re. Sed & casto cordi, exercitatā linguā nec cōferre
audeant: quā etiā præferre cōsueuerūt. Vtiliter em̄
ita preponendas docet uerbis sententias, ut prepo-
nit animus corpori. Quo fit, ut ita malle debeāt ue-
riores q̄ disertiores audire sermones: sicut malle de-
bent prudentiores q̄ formosiores habere amicos.
Indignū em̄ satis arbitrabať Gregorius, dū Alexan-
drino scriberet episcopo: ut uerba cœlestis oraculi
restringeret sub regulis Donati.

Sordet hodie quibusdā, quicquid Ciceronianā
non

non præ se fert eloquentiam, quantavis ueritatis
constet firmitate. Vsq̄ adeo ut quodcunq; illud sit,
modo tersum sit atq; expolitum, licet nulla uerita-
te nitatur, ne dicam etiã hæretica prauitate sit fœ-
datũ, absq; discrimine recipiant, ut nihil mirari pos-
sis si naufragemur in fide, qui sanam humilis ma-
gistri doctrinam nõ sustinemus, sed coaceruamus
nobis magistros prurientes auribus, cõuersi ad fa-
bular, auersi autem à ueritate. Dabit is itaq; ueniã
incompto, & prope neglecto sermone nostro, qui
forte cum minus auribus, animo tamen plus erit
salutaris.

Mat. 11

2. Tim. 4

Erat animus mihi de sacerdotalis ordinis subli-
mitate, non nihil ad præsens sacerdotibus in medi-
um proferre, quatenus status ipsius celsitudinem
considerantes, eam conseruarent uitæ sanctimoni-
am, quæ tantæ sublimitati congruat, quo minus à
domino, tanto aliquando culmine iudicentur indi-
gni. Quod ubi penes me decreuissem, ecce ex in-
sperato, euersum funditus, eradicatumq; ferme sa-
cerdotium inuenio: ut q̄ maxime necessarium iu-
dicem (adiutrice Christi gratia) rursum statuere il-
lud, atq; altissimis plantare radicibus, ut non tam
circa ramos, quã ad radices considerationis nostræ
oculum apponere ad præsens operæpretium fue-
rit. Cum uero omnia tempus habeãt, plantandiq;
tempus modo sit sacerdotij nostri, aliud expe tẽdũ
tempus, quo rigare possimus & mittere stercora.
Igitur pro impetranda gratia, gloriosam illam in-
uentricem gratiæ deiparam uirginem ad eam, &
supplicesq; illi angelicam salutationem offeramus
dicentes: Aue Maria gratia plena &c.

Lucæ. 1.

A 4 Ve

Venit in manus meas, uiri patres, codex sacrilegus de Abroganda missa, Martini Lutheri præ se ferens titulū. Quē legens, non potui non esse aīo percitus: dū urgente charitate Christi, opprobria exprobrantiū sacerdotio Christiano, super me cecidisse reputabam: existimans libellum hunc, aut in ipso inferni centro, aut forte in lateribus Aquilonis, à Lucifero magis q̄ à Luthero æditum esse. Quandoquidē non mihi persuadeo, humanam malevolentiam (quantumuis acerbata fuerit) tam ad maledicendum uirulentam, tam impudentem ad mendacia, tam deniq; ad blasphemias infrunitam uel suspicari posse, ut diabolicū iure dixerim libellum hunc ipsum, non humano ingenio æditum.

Duxi necessarium, quædam ipsius libelli uerba ad præsens in medium afferre: quatenus quorsum nostra dirigat̄ intētio, quoue oratio decurrat agnoscentes, ea quæ dicunt̄ accipiatis gratius, quo huc negotio, imò necessitati magis opportūa uideritis.

Luther. Martini Lutheri (plane hostis ecclesiæ) uerba sunt, folio 4. facie 2. in fine, quæ sequunt̄. Agite uos egregij sacerdotes: producite nobis unū iota, aut unū apicem, ex uniuersis Euangelij, aut epistolis apostolorū, uos esse aut dici debere sacerdotes præ ceteris, aut ordinē uestrū esse sacerdotiū diuersum, à cōmuni sacerdotio Christianorū. Quin producitis? Auditis ne surdę imagines? Ite ad Parrisienses quæso, qui pro scripturæ testimonio, ponant suū magistrale sentimentū. Hæc propositio est hæretica, & ordini sacerdotali cōtumeliosa. Tum hoc sentimentum, esto uobis principium fidei. Vnde ergo habemus uos idolorum sacerdotes? Cur nomē cōmune

mue aufertis nobis, & uobis arrogatis? Nōne sacrilegi estis, & blasphemi, in uniuersam ecclesiā dei: qui nomine sancto & cōmuni uiolenter alijs ablatō, ab utimini ad tyrannidem, & pompam auaritię & libidinis uestrę? Iterum dico, Idola mundi, unde uos habemus sacerdotes? Proferte testimoniū pro uobis, uos onera intolerabilia orbis terrarū. Sacerdotes non estis, & sacerdotes uos ipsos appellatis. Videte quid mereamini insignes uos raptōres & hypocritę.

Hactenus ille (olim & à maximo in orbe Pontifice, & à Carolo Imperatore, cōcordibus principū Christianorum per Germaniam uotis, in Vuormaciensibus comitijs) damnatus Martinus.

Quis quæso uiri patres, ad tantas impij rapsacis huius blasphemias cū Ezechia uestimenta sua nō sciderit? Aut quæ mens (licet pientissima patientissimaq;) hæc sacrosanctę ecclesię pbra, has dei iniurias, æquanimiter ferat? Quis non in cœlū usq; clamet: linguā illā doctā loqui mendaciū, blasphemā, hæreticā? Quis pestiferę uirus, quouis aconito lurido execrabilius nō exhorrescat? Quis hominem proteruum & peruicacem non excreset?

Dudum Luther leuasti arque euertisti omnem ecclesię decentissimum ordinem, & in Anaxagoricū omnis cōfusionis chaos, quod in te erat, reduxisti. Ceremonias ac dei exteriorē (ut uocāt) cultū abegisti. Omnē sanctorū dei uenerabilē memoriā pepulisti. Sacramēta quibus ecclesiā suā Christus ac spōsam oppignerauit, cōmaculasti. Dies festos patrios temerator abiecisti. Quo tandē nos ducis?

Quid quæso deinceps supererit residuum, quo à Turca distinguas Christianū, si (ut cœpisti) iuge

tuleris sacrificium, sacerdotium abegeris? Proflus
uelut in originem in gentilitatis idololatriā, te cæ-
co duce preuio, ptæcipites ibimus. Aut forte in Ma-
chumeticam sectam, aut in nouam aliquā prodigi-
osam, inferis ac superis incognitā irreligiosam reli-
gionem. Nouit humanæ salutis inimicus, quod pri-
mo ecclesiasticę hierarchię sacer docet Dionysius,
qm̄ in sacerdotio uelut in summa, oīa bona consti-
tuta sint: quod ubi per Lutherę exhibitū aut con-
temptui factū fuerit quęq; deinceps honesta, quæ
q; sancta, quæq; deniq; bono ac optimo constant
ordine, ab uniuersa ecclesia iam sint eliminata. Fru-
stra igit̄ dū optime saxū petre congruat, nos saxos
à Christo petra eiusq; sacerdotio sancto diuellas;

Psal. III.

In Christi nomine, spiritualia aduersum te arma
suscipimus, sacerdotium nostrū ipso adiuuāte uin-
dicaturi: pariter q; missæ sacrificium illibatum à ca-
ninis morsibus tuis tuituri, ut uideas peccator &
irascaris, dentibus tuis fremas & tabescas, quia desi-
derium peccatoris peribit. Non nos deinceps ab-
sterrebit conuictorum tuorum, scommatum, ca-
lumniarū & iniuriarum tuarę multitudo: quibus
uelut squamis undiq; sese prementibus, coetus ille
(diabolum loquor) te armauit. Nos non conuictis,
aut iniurijs, uerum scripturis magis nostra tuebi-
mur: scientes non esse Christiani instituti, calūnijs
& conuictijs cōtendere. Neq; tamen Christianæ mē-
tis erit, Christi & ecclesiæ iniurias dissimulādo, pe-
nitus conticescere aut tacendo probare. Ita q; cum
mentis meæ non sit cuiq; mordacius iniuriando re-
spondere: Zelus tamen domus dei comedens me
non me patitur penitus obmutescere.

Parcite uiri patres pro uestra modestia, sicubi
modum

modum excessero. Charitas enim plerumque nescit modum. Urget nos (ut audistis) inimicus Christi, hostis ecclesie, contemptor patrum, degener filius proferre, si quid habemus pro sacerdotio Christiano, uolens nullum esse externum & uisibile (ut uocat) sacerdotium. Exinde plebeque multitudini, ut constituat externum sacerdotium, conferat potestatem. Ex aduerso nos, & externum sacerdotium, ex scripturis & quidem eis, quas nec aduersarius refellere poterit statuimus: simul & plebeque electionis signa prosternentes. Deinde quae aduersum nos ex scripturis adducere uisus fuerit, quae friuole, quae nequiter adduxerit, ostendemus.

Scopus totius negotii.

Igitur quod tibi uis Luther, quod unum duntaxat iota, aut apicem unum ex euangelis atque apostolicis scriptis, tam anxie quaeris, quo constitui possit ecclesie sacerdotium? Num usque adeo cum Phariseis (quos caecos saluator redarguit) tuos etiam oculos diabolus clausit: ut integros scripturae textus non uideas? Tu unum quaeris iota, ego ne inops in hac parte uidear, integrum tibi oppono contextum. Tu foramen petis: & ecce totam tibi aperio ianuam. Apostolum audi priore ad Corinthios 12. ita scribenrem. Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et diuisiones ministracionum sunt, idem autem dominus. Et diuisiones operationum sunt, idem autem deus, qui operatur omnia in omnibus. Quo in loco de diuersis spiritualibus muneribus, & tamen ad unitatem consonis rem plane magnam & diuinam, additaque Paulus nos edocuit. De ipsa carne similitudinem nobis dedit: cuius artificem deum cum haec loqueretur, non tacuit. Nunc autem posuit deus membra singula, unumquodque eorum prout uoluit. Si autem fuissent omnia unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa membra

Matth. 15.

bra

bra unū corpus. Si ulla, non dico Christiana fides, ut credatis Apostolo: sed si ullus sensus humanus in uobis est, ut manifesta cernatis, unusquisque hæc apud se uideat atque consideret, quæ uera, quæ certa sint hæc, quæ in paruo magna: ut per hæc infima quæ uidentur, possint facilius sublimia illa, quæ non uidentur, intelligi. Horum ergo membrorum & nostri corporis, quæ sic commendat, sic laudat Apostolus, quisquis artificem deum negat, uideris cui contradicat, annuntians nobis, præter id quod accepimus.

Quid ergo opus est ut à me redarguatur, potius quam ab omnibus Christianis anathematizetur? Deus inquit, operatur omnia in omnibus. Ipse diuisiones gratiarum in ecclesia constituit & ministracionum. Ordo quidem satis conueniens sibi. Neque enim ministraciones diuersæ esse poterant, nisi gratiæ præintelligantur diuersæ: quæ ad modum neque operationes distinctæ, nisi pro ministeriorum uarietate. Deus inquam diuisit hominibus gratias: quæ soli Christo non ad mensuram dedit spiritum. Est enim ille fluuius, ad irrigandam uniuersam paradysum, à loco summæ uoluptatis egressus. Ipse euangelicus ille rex, qui peregre profectus accipere regnum & reuerti, seruis suis diuersarum gratiarum munus distribuit, unicuique secundum suam uirtutem. Ascendens enim in altum, & captiuam secum ducens captiuitatem, dedit dona hominibus. Gratiarum uidelicet & ministracionum atque operationum dona, de quibus hoc loco loquitur Apostolus. Sed quæ inquis hæc diuisa ministeria? Reuera quæ profectus Apollus, subintulit: Quia quædam posuit deus in ecclesia, primū apostolos, deinde prophetas, exinde & doctores. Audis Luther, quia deus posuit in ecclesia, primū apostolos, utique ministros in hoc participium gratiæ consecutos, sicut quidam ex ipsis dicebat

Iohan. 3

Gene. 1

Luc. 19

Ephe. 4

Psal. 167

1. Cor. 4

dicebat. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores ministeriorum dei. Postulabas ex Apostolicis scriptis unū iota pro sacerdotio externo Ecclesie, en apostolatū habes à deo institutū. An negabis forsan ap̄los fuisse sacerdotes? at dispēfatores ministeriorū dei negare nō poteris.

Sed quid quæso aliud sacerdotis uocabulū ualet in ecclesia, nisi ut intelligam dispensatorē ministeriorū dei? Habes ergo apostolos, habes dispensatores. Hos dicimus sacerdotes primum positos, sed à deo. Quo uerbo ordinē ecclesie ita cōmendari uideo, ut nō tam tēporis successione primū positos intelligas q̄ dignitate præcellētiore. Veluti si in corpore oculū, aut certe caput ipsum primū positū dixeris, q̄d cæteris præstet mēbris. Deus dedit illos apostolos & apostolicos sacerdotes, tu uero id negas? Negas plane folio 3. facie 2. ita scribēs: Certus inquis esto, & nulla persuasione falli te sinas, q̄sq̄ esse uoles pure Christianus, nullū eē in nouo testamento uisibile & externū sacerdotiū. Hæc ille.

At te quæso Luther, esto propitius apostolis, ut hos sacerdotes & dispensatores ministeriorū dei eē concedas. Vel Paulū, quē unicū doctrinæ tuæ columenē putas, sacerdotē eē permitte. Parce deo q̄ q̄sdā dedit (non oēs) apostolos. Reliquis interim dispensatorib⁹ ministeriorū dei, q̄s usitato uocabulo presbyteros, aut sacerdotes appellitam⁹, laicorū odiū ita ut cœpisti, conciliare labora, ut tandē laues manus tuas in sanguine illorū. Velis nolis Luther, à deo hic ordo in ecclesia fuit, est, & erit, Apostolo teste: qui primū apostolos posuit, non electos à plebe.

Sed nunqd corporaliter nobiscū sp̄ esse poterāt apostoli? Scio quia quidam ex ipsis dicebat: Cupio

dissol

Lu er

Mensing.

Philipp. 1.

dissolui & esse cum Christo: sed manere in carne, necessarium est propter uos. Dixit hoc quidē sed quā diu potuit manere in carne? Nunquid ad hoc tempus nostrum aut in posterū? Sed nunquid ipsius aut aliorū discessū, deserta est ecclesia? Nequaquā. Sed pro patribus tuis, o ecclesia que regina à Chrī dextris in uestitu deaurato astas, nati sunt tibi filij. Quid est, pro patribus tuis nati sunt tibi filij?

Psal. 44.

**Gala. 4
i. Cor. 4**

Patres Christianorum missi sunt apostoli. Ipsi per euangeliū nos genuerunt, sicut unus illorū ait: Filioli mei, quōs iterū parturio, donec formeī Christū in uobis. Et iterū: Per euangeliū ego uos genui. Pro his patribus nati sunt filij, quia pro apostolis constituti sunt epī. Non ergo te putes desertā, quā nō uides Petrū, quā Paulū non habes, quā nō cæteros per quōs nata es, cernis, Prole tua ipsa tibi creuit paternitas. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, Constitues eos principes super omnem terram.

Psal. 44

Agnoscat hæc quæ præscisi sunt, schismatici & hæretici: redeant ad unitatem, adduci se patiant in templum regis. Templū suū ubiq; deus collocauit, fundamēta apostolorū & prophetarū, ubiq; firmauit. Filios genuit, constituit eos principes pro patribus suis super oī m terrā. Verū nō ingredit in templū regis Lutherus, nō ecclesiasticā amat unitatē, supra pinnaculū templi à diabolo uectus obambulat, super oī m ecclesiæ principatū: nimis cuius oculi cū Bohemoth oī m sublime uidēt, nullū patit superiōrē, forte mox similis futurus altissimo.

Iob. 41

Conferāt huc sua Lutherani, & ueluti ad lumen apostolicæ doctrinæ sese considerent: inde quōq; errorē suum recognoscāt. Dicit Aplūs: Nunquid oēs apłi?

Psal. 44. Dicit psalmista: Pro patrib, apostolis, nati sunt filij.
- episco

episcopi. Constitues eos principes super oem terrā.
Sub omni terra Luther sacerdotiū & apostolatum
oem cōstituisse uidet, q̄ plebi & terrestrib. hoīb⁹ p
libitu instituendi destituendiq; pōtificis potestatē
contulit. Dicā, potestatē cōtulit plebi, an potius sa-
cerdotiū & apostolatū oem ademit? Ademit pla-
ne qui sacerdotium negauit.

Sed nos cū apostolo & ab apostolo edocti dici-
mus: Nūquid oēs apostoli? nūquid oēs Christiani,
episcopi? Siquidē diuisiones ministratiōnū sunt Lu-
ther⁹ dicit: imo oēs Christiani episcopi, oēs Papę,
oēs in unū sacerdotes, Christiani oēs. Nulla em̄ in-
ter presbyterū (quē gr̄ate potius q̄ moribus senio-
rē appellat) & episcopū apud Lutherū distātia est.
Paulus negat oēs apostolos, ac proinde negat oēs
æque presbyteros & ep̄os: Lutherus contra affir-
mat, oēs Chriānos ep̄os, qui prius nobis insultaue-
rat, quia nemo Chriānus eēt ep̄s aut sacerdos. Sed
hāc ei⁹ manifestā, & inexcusabilē cōtradictionē in-
frālati⁹ explicabim⁹. Cui q̄so in tāto axiōmate dā-
da fides? Nū p̄termisso apostolo credemus Luth-
ero? Absit. Profecto si sup̄intendēs ep̄s ē, si oēs eque
ep̄i, ubi erūt sup̄ qbus intendēt, hi conficti episcopi
Lutherani? si nō fuerit sup̄ qb⁹ intēdāt, quō ep̄i di-
ci poterūt? Si oēs Chriāni eque sacerdotes, ubi erūt
p̄ qbus in his, q̄ ad deū sunt cōstituent⁹? Docet aut̄
Aplūs, q̄a oīs pōtifex ex hoīb⁹ assumpt⁹, p̄ hoīb⁹
in his quę ad deū sunt cōstituit. Si presbyter senior
est, quō presbyteri oēs Chriāni erūt q̄s cōstat non
oēs esse seniores, sed neophytos quosdā. Sed licet
inquit Lutherus, omnes episcopi sint, exequi ta-
mē ministerium, non incumbit omnibus. Eligan-
tur enim necesse est à plebe, ut uitetur confusio.

Quæ

Heb. 5

Que em̄ à deo sunt, ordinata sunt. Folio 11. facie 2. & folio 12. facie 1. Sed q̄d dicere uoluit, istiusmodi est:

Mensing. Licet ministri sint oēs, quia gratiā eandē consecuti sint oēs: executionē tñ ministerij, quā operationē Paulus nuncupat, non habent oēs, nempe solis electis à populo, traditam assignās. Fatetur ergo Lutherus operationū quidē diuersitatē, nō tam à deo q̄ à plebe sacerdotibus cōcessam: quā Paulus à deo esse asseuerat. Gratiarū uero & ministratiōnū Lutheri unitatem docet: nil ueritus, q̄ Paulus diuisiones asserit, & gratiarū & ministratiōnū. Quis hoc loco non apertissime uideat, Paulum potius q̄ Lutherū audiendum? Non ergo eandem sunt assecuti oēs Christiani gratiā, q̄ tumuis baptizati & sacerdotij Chri participes effecti. Nō eandē administratiōnē hñt oēs, ut neq; eadē opatio oībus cōgruat.

Luther. Sed parūper & Lutherū, q̄ sit ab hac apostolica snia alienus, audiam⁹, folio 12. facie 1. ita loquentē: Hoc inquit dixisse contenti, Christianum populū esse simplicem, in quo prorsus nulla secta, nulla differētia personarū, nullus laicus, nullus clericus, nullus rarus, nullus unctus, nullus monachus esse debeat: sed sine ullo discrimie oēs uel cōiugati uel ceibes arbitrio q̄q; suo: sicut modo in ciuilibus communitatib. uidemus naturaliter fieri. Episcopi uero seu presbyteri, seu seniores, seu diaconi prorsus nulla re differre debent à cæteris Christianis: nisi solo officio uerbi & sacramenti. Sicut senator, nulla re differt à ciuibus suis, nisi officio regendę ciuitatis. Hucusq; Luther.

Mensing. Miror reuera, q̄ iste tantus Christianæ unitatis & simplicitatis fictus amator, dum oēm personarū differentiam in populo Christiano dissuadere nititur

titur, sexus differentiam non taxauerit cum dicat
Apostolus: In Christo Iesu non est masculus neque foemina. Et dum sectas facit, laicos & clericos, rastos &
non rastos: mirum, cur sectas non enumerauerit, etiam coniugatos & uiduatos, senes & pueros, Aethiopes & Germanos, ebrios & sobrios, probos & improbos, albis uestitos & rubeis: æque enim sectas facient, ut oleati & non oleati, rasi non rasi: ut eundem hominem secet, existet in foro, à seipso existet in templo. Sed quid addat Luther audiamus.

Qui autem sectis introductis, hanc simplicitatem sciderint, in laicos & clericos, in rastos & non rastos. Et post pauca. Hi sunt qui auctore Sathana Ecclesiam & scripturam uolauerunt, & astutia serpentina, sensus Christianorum corruerunt: à simplicitate fidei quæ est in Christo. Hactenus ille.

Quod sectas Luther rastos appellas & non rastos, sacerdotes & monachos: ea sane ratione feceris, quæ nos quoque, Cerdones, ac Cementarios, Fabros & Pelliparios sectas appellauerimus: qui in una ciuitatis concordia pace, uni obsecundantes Procõsuli, tametsi non de uno uiuant artificio: ciuitatis tamen utilis quædam decor, ex eorum resplendet necessaria uarietate. Frustra igitur, diuersitatem opponis Statutum & Officiorum Ecclesiam, ut quidam rasi, cæteri non rasi sint, quidam presbyteri, nonnulli Episcopi, cæteri monachi: quæ admodum neque sectas faciunt ciues & procõsules, Rex & populus. Qui si uni illi, omnium pastor, cui oues suas Christus pastor credidit, non subessent, forte quos diuersos armis scidisse unitatem, calumniari poteras. At dum in unitate fidei, spei & charitatis, manet dictorum Statutum & Officiorum (quæ obtendis) diuersitas, Ecclesiam decetissima pulchritudo

do in ipsa uarietate plurimū cōmendatur.

Vide autē q̄ aperte in uerbis supra citatis, Apo-
stolus quoq; priore ad Cor. 12. id ipsum doceat, ubi
1 Cori. 12. ait: Si oīa unū mēbrū, ubi corpus? Nunc autē multa
membra, nō eundē actū habentia, unū corpus effi-
ciunt. Quod si sectæ cuiq; uidentur, quia hic ocul⁹
est in mystico Christi corpore, ille pes aut manus:
ubi manebit corporis integritas? Sumus autē in u-
nū corpus baptizati, multi multa membra, situ, fi-
Eodem, gura & officio diuersa. Posuit deus membra in cor-
pore, unū quodq; prout uoluit. Nūquid non habet
potestatē tanq̄ figulus de eodē luto facere uas, ut
placitū fuerit illi? Nūquid pes aduersus oculos cau-
sabit, se infimo loco positū? Nonne diuersis orna-
tū floribus pratū, & gratius est oculis, & redolet tu-
Simile. cūdius, arenoso q̄cūq; licet unicolore agro? Si nō
obest unitati agri grata & amoena florū uarietas,
quomodo unitatē ecclesiæ non potius cōmēdabit
statuū & officiorum diuersitas?

Quomodo nō sectæ erant 12. tribus Israel, inter
quas præcipue separari tribus Leui præcepta est à
Num 8. dño? Si absq; scissura sacerdotes ueteris legis separa-
ti sunt à plebe, quomō scissurā dicis, dū q̄sq; fungit̄
in ecclesia statu & officio suo? Quod uero sectas (au-
thore Sathana) dicis introductas, p̄ quas ecclesia-
stica unitas scissa est, libēter tibi concesseri. Verē te
primū & ante oēs in hac scissura, & Sathanḡ minī-
strū, & sectarū principē agnouimus & antesignanū.
Ecce enim necdū decē anni lapsi sunt, & secūdum
Apostoli præceptū id ipsum diximus oēs, & nō erāt
Ephē. 4. in nobis schismata: Sed q̄ alibi idē mādāt Apostol⁹:
1 Corin. 1. Vna fides, unū baptisma nobis erat: ut ex mēbroꝝ
unanimi cōcordia, spiritu sancti (unde Christi uiui-
ficatur

ñcat corpus) presentia facile dīnosci potuerat: do
nec tu Sathang minister, sectarū & diuisionis incētor
surgēs, eos q̄ tot seculis Christiani appellari gloria
ti sunt, nūc cōtēpto gloriosissimo noīe, Euāgelicos
appellasti. Quis aut̄ nō uideat, dū hi Christiani dicti
sunt & manēt, reliq̄ uero hoc noīe minime cōtēti,
Euangelici dici malint, nō id ipsum nobiscū dicere,
schismata per te exorta.

Sed addit adhuc Luther ubi supra. Et ideo Episcopo Luther.
pi & presbyteri nullū sectarū nomē habēt, sed tantū of-
ficij: ut presbyter em̄ seniorē, Episcop⁹ uisitorē si-
gnificat. Hęc ibi. Hic mihi uel psytacū audire ui- Mensing.
deor uel picā humana uoce loquentē. Aut forte Ca Iohan. 3.
yphā, aut a sinā Balaā, ueritatis q̄dem uerba (licet ni Num. 22.
hil itelligentes) proferentē. Ita Luther ueritatē pro
nobis ipse fateat. Quid em̄ aliud Roman⁹ agit Epi-
scop⁹, dū sese seruū seruorū dei scribit, nisi q̄a mini-
sterij sui, officij sui, dispensatiōis deniq̄ suarū cōditio-
nē, humiliter recognoscit. Sic ceteri Episcopi, dum
aut supintendētes, aut magis ut uisitatores se itelli-
gūt, in sollicitudie p̄gessē (ut mādat Apostolus) di- Roma. 12.
scūt. Luther. Ex q̄bus nūc dignitates & status fe- Luther.
cerūt ip̄ij & schismatici homines. Paulus alias dispē-
satores, ministros Christi, seruos dei p̄positos uo-
cat. Hic te oro Luther (si q̄d humanarū ratiōis in te Mensing.
sup̄est) dicas: q̄mō cōsequens est, nullā esse digni-
tatem, ut si q̄s dispēsator ministeriorū dei, minister
Christi, seru⁹ dei & p̄posit⁹ eccl̄ie dei. Oī Paulus
gloriarī coact⁹, sic gloriatus est: Ministri Chr̄i sunt, 1. Timo. 5.
& ego. & c. Dignitas ne tibi uideat unde gloriat Apo 2. Cori. 12.
lus. Qui bene p̄sunt presbyteri (alibi ait) duplici
honore digni sunt. Hos subiecti honorant populi, Hebre. 13.
moniti ab Apostolo ubi ait: Obedite p̄positis ue- Petri. 2.
stris Rom. 12.

stris, & subiacete eis: ipsi enim peruigilant quasi rationem reddituri pro animabus uestris.

Si oēs homines honorare iubemur, atq; honore in uicē p̄uenire, quare nō multo amplius p̄positos nostros: ipsi enim Christi sunt in terris uicarij, sunt angelorū in officio socij, sunt Apostolorū Ch̄ri successores p̄cipui, sunt huius mūdi principib⁹ merito p̄glati, sunt deniq; totius Christiani populi, duces & pastores solliciti. Arbitror ego nulli p̄are uideri posse, Christi gerere uices in terris, & potestate in regno coelōrū uersari. Negari non potest, qn̄ quæcūq; soluerint super terrā, erunt soluta & in coelo. An forte hanc ligandi soluēdiq; potentiā, populus dabit sacerdotib⁹, & nō poti⁹ à deo eā accipiet?

Math. 18.

Est præterea illa p̄sidentibus ecclesiarū, cū angelicis spiritibus uenerāda societas, ut homines cū sint, & ex hominibus assumpti, scriptura tamen teste, nonnūq; angeli uocitētur. Siq; dē in Apocalypsi

Apoc. 1.

Iohānes uoce admodū terriifica sedentis in medio cādelabrorū instructus, septē pontifices, q; in minori Asia, septē ecclesiis p̄erāt, angelos manifeste appellat. Quos etiā ut magis eluceat magisq; pontificia dignitas, per septē stellas, in dextera sedentis in throno signatos cōmemorat. Septē inquit stellæ,

Esa. 72.

septē angeli sunt, septē ecclesiarū. Hi sunt muri Hierusalē, super quos custodes cōstitutos, olī Propheeta p̄dixerat, Super muros (inquit) tuos Hierusalē cōstitui custodes. Super muros inq; illius Hierusalē,

Io' ian. 14.

quæ est ciuitas sancta, uisio pacis, cui Christus pacem (ait) relinquo uobis, pacē meā do uobis. Quæ & mirifice adornata, e' celo descēdisse Iohāni uisa est apostolo. Hi plane sunt muri, quorū officiū sit aduersus hostiū à foris irruentiū incursus, sese pro do-
mo

mo Israel opponere. Muri uiui & rationales, qui fi-
deliū ecclesiā (pretioso Christi redēptā sanguine)
aduersus, tyrānorū incurfus, peruigili circūcingunt
custodia non minus cauētes, ne quis insidia tor-
ceat domesticus, sanę doctrinę corruptor, hæreti-
cus, qui huius Hierusalē ciues ingenuos (minus au-
tem cautos) mille dolis & artibus, hostiles inma-
nus tradere satagit. Nūquid putamus eā curā non
solicitare sacerdotes & episcopos nostros? His mu-
ris, angelicos spirit⁹, custodes suppositos Esaias de-
scribit: quia sacerdotū & ecclesię (in his quę ad
deū attinent) sunt ministri assidui,

Iam uero quantę sit glorię Apostolico senatui
succedere (quod de nostris Episcopis negare, nisi in-
sanus, nemo potest) quis facile dixerit? Quis nō ui-
deat maximos extimādos, q̄ in regno Christi, post
maximos acceperē sortē? Dicente Propheta, id q̄
supra citauimus: Pro patribus tuis nati sunt tibi fi-
lij. Et rursus David. Mihi autē nimis honorati sunt
amici tui de⁹. Qui iquā hi amici tui deus? Nōne quī
b⁹ ais: Iā nō dicā uos seruos sed amicos? Horū prin-
cipatus nimis cōfortatus est, ut incassum illū pelle-
re Luther labores. Vsq̄ adeo inq̄ cōfortatus est pri-
cipatus eorū, ut nō modo plebs indocta, nō prete-
rea clerus solus (de Episcopis nunc mihi sermo est)
uerū & principū & Regū excellētia, Apostolorū suc-
cessores reuerēdos, at q̄ in Ch̄ro patres, appellare
nihil dubitet, pro eo quod in suā ditionē, uniuerso-
rū animas siue ad ligandū siue ad soluendū, tū Prin-
cipū, tū Regū (Christo iubente) acceperunt.

An nō fuit admodū reuerēdus, magno Theodo-
sio, Romani imperij moderatori Christianissimo
diuus p̄sul Ambrosius, cuius correptionē nedū

b 3 æquani-

ApoCa. 21

æquanimitèr tulisse, uerè & corripienti ultro habuisse
gratiã, certissima tradit memoria. Valètinianus im-
perator dũ accedenti ad se Martino illo Thuroneñ.
sanctissimo p̄suli: q̄ppiaq̄ postulãdo dare minie
q̄ postulatũ erat animo firmasset, ac ob id forib⁹
obseratis ingressum Martino negasset, subito ecce
diuina uirtute patuere fores, & se iam Episcopus
Impatori p̄sentabat: q̄ dũ assurgere uenienti sup̄
bus renneret, ignis regiã subito inuasit sellã, atq̄ a
posteriore corporis parte impatoris uestẽ exurere
cœpit: propter q̄ mox diuinã exptus uirtutẽ, hono-
re debito assurgens, priusq̄ postulare, cõcedi iube-
bat quẽ postulaturus erat, plurimisq̄ deinceps mu-
neribus honorauit. Extitit etiã idẽ ipse maxio Imp-
atori adeo reuerẽdus, ut in cõuiuio in sella Impato-
ri proxima locatus, dũ poculũ Regis iussu prior bi-
biturus accepisset, Rex q̄ de eius manibus poculũ
speraret accipere, ille nequaq̄ Regi, uerè presbyte-
ro dedit: neminẽ conuiuariẽ dignũ ratus ut illũ, cui
post se honoris locũ daret, ne ipsum qdẽ maximũ
Imperatorẽ. Quod ut cõuiuẽ uiderũt mirati sunt:
& q̄dãmodo de hoc ipso q̄ cõrepti uidebãt gaude-
bãt. Et tu spurcissime Luther, absq̄ dignitate, absq̄
honore putas habendos, q̄s sup̄ oẽm terrã Christ⁹
principes esse uoluit. Alexãder ille Macedo, gloriã
cupidissimus, humilitatis ignarus, lõge te humili-
or inuentus est, dũ Hebræorũ Põtificẽ, iãdũ cunctis
admodũ mirãtib⁹, supplex adorauit.

Heb. 13.
At nos dñico addacti p̄cepto, obedite p̄posi-
tis nostris, & subiaccere eis: Cur nõ catholicos Põti-
fices, ueros Iesu Christi uicarios, apostolorũ succel-
sores, summis (ut par) est honoribus prosequamur
dicente Christo apostolis eorũq̄ successoribus: Qui
uos

uos spernit me spernit? Nos interi Prophetã q̄ te au **Lucæ. 10.**
dire maluimus. Præuenerūt (ait) Príncipes cõiuncti
psallentibus in medio iuencularũ tympanistría-
rũ. In ecclesiis benedicite deo dño, de fõtib⁹ Israel.
Ibi Benjamin adolescentulus in mentis excessu,
Príncipes Iuda duces eorũ, Príncipes Zabulõ, Princi-
pes Neptali, &c. Præuenerūt inqt principes (nimirũ **Psal. 17.**
apostoli nouũ Testamētũ annũtiãres) ut seq̄rentur
populi cõiuncti psallētibus: de q̄rũ bonis opib⁹ etiã
uisibilibus, tãq̄ organis laudis glorificaret deus.
Remitto ad B. Augustinũ exponentē quẽ sequũtur.
Nos hęc dixisse breuitatis gratia cõtenti: q̄a etiã ho-
die principes Iuda sunt duces populorũ, principes
Zabulõ, & principes Neptali. Hi inq̄ príncipes Iuda,
qui in fidei cõfessione: Príncipes Zabulon, q̄ in spei
fortitudine: Príncipes uero Neptali, qui charitatis
dilatatione reliq̄s antecedunt. Notũ oĩbus puto, q̄a
Iudas cõfitēs dicit: Zabulõ habitaculũ fortitudinis:
Neptali uero dilatatio. Quis uero tã cæcus ut nõ
uideat ad sacerdotes & Episcopos hęc pertinere: ut
sub prophético sermone cõprehensi, minime pos-
sint à q̄q̄ dubitari? Velis nolis Luther, duces sunt,
principes sunt, principibus mũdi prepositi sunt: q̄s
sine dignitate tu esse uoluisti. Nõ ergo authore Sa-
thana q̄ & tu ipse blasphemias, sed istituete Christo
Opt. afflãte spiritu sancto, prædicete Prophetã, præ-
dicete Apostolo, principatus eorũ cõfortatus p̄ma-
net in æternũ. Quãq̄ pro eorũ modestia, q̄ maiores **Eccle. 3.**
sunt, in oĩbus se humiliãtes, aut pastores, aut mini-
stri, aut serui dici malit. Brutales homines, gêtes &
idololatræ, humanius de hac re ac tu sapuere. A qui-
bus (si quid humanũ in te erat) discere potuisses, si-
cut scriptũ est: Interroga iumenta, & docebunt te. **Iob. 12.**

b 4 Equidem

Equidē suos flamines summis semp honoribus dignati sunt. Quapropter unū (omissis cæteris Ethnicorū scriptis) referre liceat, ad cōfutationē schismaticorū, exhortationēq; fidelium. Olim Romani, inter ipsa imperij primordia, nō parū pro tanto honoris fastigio, inter se dissiderunt: quādoq; cū de cōsecrādo capitolini Iouis tēplo ageretur, clarissimi viri ambiebāt, pōtificialis nominis honore frui. Caius Iulius siquidē Cæsar, is qui postea monarchiam occupavit, huic rei tam pertinaci proposito incubuit, ut sese aut perēni exilio affligere decreuisset, aut pontificatu potiri. Nec eū sefellit pertinax desiderium, nēpe qui obsecūdāte sibi plebis fauore, summa cū gratulatione, hunc dignitatis titulū, à foro regressus, in domū suā primus inuexit, Pontifex à populo creat⁹. Ecce sacerdotiū nihil sanctitatis habens, nihil honoris, de decoris autē plurimū, quāto honore habitū est hominibus.

Malch. 2.

Quanti putamus pendendū est sacerdotiū uerū, qd Christo facit proximū, pares angelis, succedit apostolis? An nō sacerdos angelus est? dicēte Propheta: Labia sacerdotis custodiunt scientiā, & legē requirent ex ore eius: angelus enim domini exercituum est. Et tu bis miser nullius dignitatis putas esse sacerdotiū, nec ulla re à populo differre, ut Senator nihil differt à ciuibus suis. Sed esto, nihil differt sacerdos à populo plus q̄ Senator à ciuib⁹ suis: recte ne cōcludes, nulla dignitate distare sacerdotē à populo? Quæso te: Senator nulla ne dignitate differt à ciuibus? Quis tā amēs, ut hæc tibi crediderit? Dices, quia differt officio regēde ciuitatis. Tū ego. Dignitas ne tibi uidet, officiū regēdæ urbis? Dignitas pfecto, nemine reclamāte, nisi qui tecū penitus à sensu

su cōmuni exciderit . Si angelus dñi exercitu ū sacerdos est, tu sine honore habebis angelū dñi? Paulus q̄ diu (inquit) apostolus sum gentiū, ministerium meū honorificabo. Roma. 11.

Lutherus nos culpatur, q̄ Pauli apostolatū dignitatē esse dicimus: schismaticos inde uocās, ipse dudū p̄cisus. Sed manifestius ipsum adhuc Apostolum audiamus, dicentē 2. ad Corin. 10. Si quis confidit Christi esse, hoc cogitet iterū apud se: q̄a sicut & ipse Christi est, ita & nos. Nam & si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quā dedit nobis dominus in ædificationē, nō in destructionē: non erubescam. 2. Cor. 10.

Expende uerba Apostoli Christiane lector: Si quis (inquit) Christi se esse cōfidit, cōsideret, quia & nos Christi sumus. Sumus igitur pares in hac parte, q̄a Christiani omnes Christi sumus. Verū q̄ adiecit se nō erubescitur, si amplius aliqd fuerit gloriatus de potestate sua, Lutheranā cōfundit rusticā simplicitatē. Quid enī apertius dicere potuit, q̄ ut potestatem à Christo se accepisse fateretur p̄ cæteris qui sunt Christi? Quomodo stabit ergo populū Christi anū esse simplicē, in quo nulla sit differētia personarū?

Si personarū nulla est differētia in populo Christiano, quomodo potestatem habet Paulus p̄ cæteris qui sunt Christi? Sed potestas hæc ò Paule unde tibi? Nūquid à populo? Nequaquā. Sed à dño. Si inquit, amplius gloriatus fuero de potestate quā dedit mihi dominus. Non ait: Populus me elegit, populus mihi hanc in se potestatem contulit. Quod utiq̄ dicere necessariū erat, si à populo apostolatū suū, episcopatū & sacerdotiū suū accepisset. Sed & in Euangelio dominus seruū quærit, quē cōstituat super familiam Lucæ. 12.
Math. 4.

b

s

miliam

miliam suā. Audis, quia dominus sup familiā suam ipse seruū suū cōstituet? Si super familiā illū cōstituit, qmō tu tā simplicē populū Christianū effingis, ubi nulla sit differētia psonarū, nulladignitas, nullus status? Saltē Christo hoc loco cede, & seruo huic à dño, nō à populo, super familiā cōstituto, obtē perare memento. At sectas in populo Christi nō uult esse Lutherus. Esto, inter carnis opera deputā dæ sunt sectæ: procul à Christi ouili propellendæ. Verū te hic oro Luther, qmō cōsequēs erit, dū apostolatū dixerimus dignitatē, mox sectā apostolatū dici? Si uero secta apostolatus nō est, sacerdotiū inde succedens, secta qmō poterit dici? Causaberis forsitā, nō tales esse nostri tēporis Episcopos, quales descripsimus, aut quales olim erāt apostoli: atq; hāc ob rē, omni honore indignos iudicaueris: q̄s & laruas & lupos, pestes & simias, stipites & trūcos, ac mille (nescio qbus) cōuitijs appellas. Verū dum absq; discrimine hūc in modū debaccharis, q̄s nō ad amentīā id tibi ascripserit, dū probos ab improbis non discernis: sed simul in unū perdis, iustū cū impio. Sint forte nōnulli q̄s laruas aut lupos, aut id genus iuste nūcupaueris: meū non sit iudiciū. Cur quos sine crimine nosti, nō exemisti? Saluator olī Mat. 24. 12. elegit, & unus diabolus erat. Sed & Petrū sciscitatus est dicēs: Quis putas est fidelis seruus & prudens, quē constituet dñs super familiā suā? Paulus quoq; dudū inter dispensatores querebat, quis fidelis inueniretur. Nimirū sciens, quia plurimi quę sua sunt quęrerent, non quę Iesu Christi. Sciebat saluator quia lac gregis manducāt pastores multi & lanis operiuntur, quibus de ouium pastu, nec nouissima cogitatio est. Indies id nos quoq; & gemim⁹

Iohan. 6.

Mat. 24.

Luca. 12.

1. Cori. 4.

Philip. 2.

Eze. 43.

¶ deplāgimus, uidentes uerificatū illud: Et erit si- Oze. 4.
cut populus, sic sacerdos: nimirū secundū carnem
ambulātes, uani, mūdani, uix prima fidei rudimē-
ta attingentes: ut secundū aliū Prophetā: iuxta ini- Eze. 14.
quitatē interrogātis, sit & iniquitas Prophetæ.
Nū ergo mox licebit abiicere, quos per irā suā no-
bis preposuit deus, malos pastores: ut nō iam obe-
diamus prepositis nostris, non solū bonis & mode-
stis, sed etiā discolis: memores illius: Quæ dicūt uo- 1. Petri. 2.
bis, seruate & facite, secundū opa eorū nolite facere. Math. 23.
At te quæso Luther, dū Iudā Scarioth, inter reli-
quos apostolos Saluator mitteret (quē lupū Chri-
stus agnoscens, ouibus pastorē designabat) Nōne Math. 10.
qui Iudā spreuit, Christū spreuit? Et Iudā audiens, Lucæ. 10.
nonne Christū audiebat? Sunt fortasse ut obtendis
multi Episcoporum hodie Iudæ Scarioth, imo
& diaboli: nonnulli Episcopi, pauci uero Petri. Si-
quidem propter peccata populi facit deus regna-
re hypocritā: nunquid huic dei ordinationi resiste-
re licebit? Qui resistunt inquit Apostolus: ipsi sibi
damnationem acquirunt. Putas forte ad secularē
potestatem uerba Apostoli restringenda: ut aduer-
sum te hoc loco allegata esse dissimules. Quod si
est: frustra Philippenses laudat Apostolus, q̄ semp
obedierint. Et Thessalonicensibus scribens, notari
precipit eum ac non commiseri ei: si quis Apo-
stoli uerbo per epistolam non obedisset, ut confun-
deretur. Frustra (inquā) illos obedientiæ lau-
dat: frustra hos inobedientes notari precipit, si
absq; peccato apostolicorum sacerdotum præ- Deu. 17.
cepta, floccifacere licebit. Resistis plane dei or-
dinationi, quoties sacerdotis imperio parere non
uis. Si prauos & discolos sacerdotes spernen-
dos

dos iudicas, quare nō multo magis quos bonos &
sine crimine nostri cōsideras? Quales p̄fecto (ut de
alijs nationib⁹ taceā) nostra Germania nō paucos
olī habuit, tū pro doctrinæ integritate, tū p̄ sancti
mōia uitę, ęterna memoria dignos, ut hos saltē aut
episcopos extitisse aut sacerdotes admittas. Sed &
hoc nostrū p̄sens seculū nōnullos habere certissi-
mū est, episcopatu dignissimos, quibus uniuersa se-
c̄ta tua, nec minimū crimen affingere possit.

Titum. 7.

Extorseris à nobis forsitan ut confiteamur, nō eo
fidei zelo p̄gessse, non ea charitate feruere nostri
tēporis quosdā episcopos, quē admodū olī aposto-
li p̄gerant fidelibus. At dū Apostolus satis esse pu-
tet, ut sine crimine sint (licet peccatores fateamur)
eorū obedientiā spernere minime phas est. Oportet
(inquit Paulus) Episcopū sine crimine esse, ut aut
mortuos suscitare, aut cætera miracula perpetrare
opus non fuerit. Sed nos his (adbreue) intermis-
sis, cœptū peragētes iter, ex sacrosanctis Ch̄ri euā-
gelijs, catholicū sacerdotiū nostrū, altissimis firmis
q̄ plantatū radicibus ostēdamus. Ad Christi tremē
dū tribunal in primis nos Luther prouocat, dū ex
uniuersis euangelijs pro eodē sacerdotio, uel unum
iota ex postulat. Igitur ad Christi iudiciū trahēdus
Lutherus est, quod in euangelio Lucę sexto in hūc
modū scriptū est: Erat Iesus pernoctans in oratione
dei. Et dū dies factus esset, uocauit discipulos suos,
& elegit duodecim ex ipsis, quos & apostolos no-
minauit: & cętera. quę sequuntur.

Lucę. 6.

Hic te quisquis es catholice & Christiane lector,
iudicē cōstituo, cum plurimos Christus (ut Euāge-
lij uerba tradūt) habuerit discipulos, ē quorū medio
hos duodecim ipse elegit, quare sic discreuit ut hos
duodecim

duodecim, & quidē solos nūcupauerit apostolos?
Si apostoli, missi latine dicūtur, aut forte nūcī (ne
sit uis in uerbo,) qua nā de re hos duntaxat dixit a-
postolos, quos certū est nō solos esse missos? Missi
sunt enim & septuaginta duo discipuli, de quibus
Lucę 10. scriptū habes: quia designauit dñs & alios Lucę.10.
septuaginta duos, & misit illos binos, ante faciē su-
am. Si septuaginta duo preter hos 12. missi sunt, &
missi ex officio apostoli sunt, quare nō etiā 72. apo-
stoli erant? Cur inter hos & illos, discernere uoluit, Actu.10.
Rom.2.
qui personarū nō est acceptor, ut hos 12. duntaxat
apostolos, reliquos uero discipulos nūcupauerit?
Ingenue fateor, fuisse Chro prater hos 12. itēq; &
preter illos 72. discipulos, credētes q̄ plurimos, qua
de causa illos neq; apostolos effecerit, neq; cū 72
ante faciem suam misit?

Habes ergo qua Christo credētes erāt, q̄s neq; apo-
stolos esse uoluit, neq; inter 72. designatos, ut cōfi-
denter liceat dicere, hodie quoq; Chrianos esse, q̄s
neq; episcopos esse, neq; presbyteros, manifestū sit.
Sicut & in ueteri lege non eadē oībus cōpetere uo-
luit officia: uerū hos sacerdotes, hos leuitas, illos cā-
tores, alios ianitores, ita suis deputatos ministerijs:
ut quisquis externus, quātū uis uel Iudęus aut Isra- Num.1. & 18.
elita accessisset, morti fuisset obnoxius. Quid ti-
bi peccasse uideatur Sapientia dei, non oēs aposto-
los aut sacerdotes esse uolēs? An Moyse legē Chri-
sti euāgelio preferes? dū ordinatū & distinctū suis q̄
busq; officijs, habuit ille populū, Christiano popu- Num.16.
lo confuso permanente? nosti quē habuerint exitū
Chore, bathā, & Abyron, quod aduersus dei ordina-
tionē proterue Moyse restitissent. Igitur à dei iudi-
cījs interim & tu timeto, qui tarditatē supplicij gra-
uitate

uitate cōpensat: quoniā pari cū illis proteruia infā-
nis. Ex his cōlestibus fulminibus, nos constāter cō-
cludimus cū Apostolo: apud Christianos diuisio-
nes esse gratiarū, & ministratiōnū, & operatiōnū,
ut nō oēs Episcopos aut presbyteros, pari sorte es-
se oporteat. Verū Episcopos distare à populis, seu
pastores à gregib⁹, duces à militibus: ac ueluti prin-
cipes à subiectis esse distinctos.

Simul etiā urgentes te infelicē Lutherū: Si eligē-
di sacerdotis potestātē, Christus plebi cōmittere
uoluit: quare 12 apostolos ipse elegit? Cur septua-
gintaduos discipulos ipse designauit? Quid queso
hoc loco plebi cōcessum? Deniq; cur nō egit salua-
tor, ut cōuenientes in unū quotquot illi crediderāt,
12 apostolos elegissent atq; Christo assignatos, ob-
tulissent dicentes: Hos elegimus, tibiq; presentam⁹
uolentes esse apostolos. Cōuincimus ergo cū apo-
stolorū tū septuagintaduorū discipulorū successo-
res, non à populo eligendos, uerū ab his qui Chri-
sti uices gerūt in terris, esse ordinādos.

Et uide si non hęc apostolica sit sanctio, diuinū
decretū: ubi Apostolus Tito scribens ait: Huius rei
grā reliq; te Crete, ut q̄ defunt corrigas: & cōstituas
p̄ ciuitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi.
Si quis sine crimine est &c. Quibus uerbis duo nos
admonet Apostolus: Prius est, q̄ Episcopus Titus
relictus sit ab Apostolo in Cādia. Si quo minus, que-
ramus, Quomodo cū Episcopus nō esset Titus, aut
superintendens, potuit corrigere quæ deessent: nō
ueritus quod Moyfi obiectū legerat: sibi quoq; id
opponi potuisse: Quis inquit te constituit iudicem
super nos? At Apostolus, reliqui (inquit) te, ut quæ
defunt corrigas. Igitur superintēdens, id est Episco-
pus

1. Cor. 12.

Titū. 1.

Exo. 2.

pus Titus erat. Quod si Titus Episcop⁹, erit pculdu
bio & sacerdos idē Titus. Si sacerdos Titus, habes
& post apostolos in ecclesia sacerdotes & Episco-
pos. Vbi nūc impudēs uerbū hoc? Certus inqt Lu-
ther esto, nec ulla p̄suasione falli te sinas, nullū esse
in ecclesia externū sacerdotiū. si externū nullū sa-
cerdotiū, unde habes Episcopū Titū? Externū autē
sacerdotē Titū confitearis necesse est: quē quæ de-
sunt corrigere p̄cipit Paulus.

Alterū est, quod Episcopi apostolorū sunt succes-
sores: quippe q̄ Presbyteros iā & ipsi ordināt p̄ ciui-
tates: quēadmodū Titus à Paulo, ac à reliqs aposto-
lis reliq̄ didicerūt. Auditis hęc uiri Luthrenses, q̄a
Titus Episcop⁹ Pauli uice est: atq̄ ex apostolica tra-
ditione Episcopus p̄ ciuitates presbyteros ordinat:
nō tā ætate seniores, q̄ optimis moribus p̄pollē-
tes. Quēadmodū & Paulus Timotheū adolescenti-
orē, Episcopū ordinauit, cui scribit: Nemo ingens a-
dolescentiā tuā contēnat. Vbi uel hoc loco plebis e-
lectio: Titus Episcopus ordinat presbyteros: nō si-
bi eos eligere iubetur populus. Alioqui scripsisset
in hūc modū Apostolus: Reliq̄ te Crete, ut provide-
as aut disponas, quatenus sibi presbyteros eligat
populus. Hic itaq̄ uicissim uos urgemus Luthe-
rani, proferte scripturā, qua populus sibi siue in ue-
teri lege siue in noua, Pōtifices elegerit aut presby-
teros. Aarō diuina p̄ Moysen dispēsatiōe sacerdotio
potit⁹ est. At Christ⁹ nobis Pōtifex fact⁹ à deo pa-
tre, unctus p̄ participib⁹ suis, & Rex & sacerdos
nobis cōsecratus ē. Petrus nō à populo, uerū à Ch̄o
clauēs regni cœlorū accepit. Ceteri apostoli nō ple-
bis delectu, sed Christo similiter largiēte, populorū
animas ut uere sacerdotes in potestātē acceperē, di-
cente

1. Timo. 4.

Math. 16

cēte Ch̄o: Quorū remiseritis peccata, remittūt eis.
Horū successores ab apostolis instituti, Episcopi nū
cupati sunt, non à populis electi.

Vides Christiane lector, geminā Luthero laruam
detractā, atq; uno apostolicæ scripturæ gladio, sed
incipiti errorē utrūq; cōfossū penitus, dū Episco
pos Apostolis tanq̄ sacerdotibus sacerdotes succe
dere cogitur fateri, atq; laicis proinde in eligendo
sacerdote, nihil esse cōcessum. Deniq; si ceremoniæ
in pontificū cōsecratione ac sacerdotum solitæ, ab
apostolis obseruatæ sint nec ne, ad præsens nostra
non intererit, hoc dixisse contenti, neminē nisi per
apostolicæ manuū impositionē oli aut Episcopū
esse ordinatū, aut presbyterum. Quod quidē & ex
apostolicis gestis ac scriptis pariter probatē diffici
le non erit. Et qdē si Paulus ipse gentiū Episcopus, p
spiritū sanctū designatus, non prius creditū imple
bat ministeriū, donec primores ecclesiæ, cū ieiuna
tionibus orantes imposuissent ipsi Paulo & Barna
bæ manus (qui quidē ordinandorū sacerdotū typ⁹
hodie obseruatur in ecclesia) definitū iā sit, non ni
si per episcopalis manus impositionē, ordinatos es
se sacerdotes, quantūuis à plebe electos. Sic habet
textus Actu. 3. Ministrantibus autē illis & ieiunan
tibus, dixit spiritus sanctus: Segregate mihi Saulū
& Barnabā, in opus ad quod assumpsi eos. Tunc ie
iunātes, imponētesq; illis manus, dimiserunt illos.
An Paulū & Barnabā nō patietur Lutherus dici Epi
scopos, qui simplicē uult esse populū Christianum?
At quid quæso sibi uoluit hæc manuū impositio?
Num ut spiritū sanctū acciperent? Iam dū spiritū
sanctū Paulus acceperat, dū ingresso ad se Anania
audiuit: Saule frater, Dominus Iesus misit me, qui
appa.

Actu. 13.

Actu. 9.

apparuit tibi in uia qua ueniebas, ut uideas & im-
plearis spiritu sancto . Vt quid ergo hic, illi rursus
impositæ manus: nisi ut is qui discipulus, imo pro-
pheta & doctor ecclesiæ, annis iã ferme 13. per spi-
ritũ sanctũ fuerat: amodo gentiũ apostolus, genti-
bus superintendens & Episcopus deinceps esset?
Quis nisi totus insanat, eum, qui spiritu sancto ple-
nus iam erat, eundẽ spiritũ sanctũ rursus accipere:
sed ad sublimius aliquod ministeriũ nõ uideat? Aut
quis adhuc uidens per impositionẽ manuũ aposto-
lorum spiritũ sanctũ dari fidelibus: dubitabit Chri-
stianos non eius esse simplicitatis (ut suggerit Lu-
therus) in quibus nullus laicus, nullus clericus, nul-
lus Episcopus, nullus sacerdos esse debeat? Simõ il-
le magus Christianus erat, à Philippo baptizatus **Actu. 8.**
erat, magnã pecuniæ summã offerebat: si hanc illi
Petrus cõtulisset uirtutẽ, ut si cui imponeret et ipse
manus, acciperet spiritum sanctũ. Igitur Simon eã
gratiã, eam potestatẽ quã apostoli, non erat affecu-
tus. Adhuc audet Lutherus dicere, Christianũ po-
pulũ esse simplicẽ. Philippus cum Samariã Christo
iucratus fuisset, plurimis Samaritanorũ per eũ ba-
ptizatis, cũ discipulus esset, manus imponere ba-
ptizatis non præsumpsit: ut audientes apostoli qui **Eodem.**
erant Hierosolymis, quia recepit Samaria uerbum
dei: mittere habuerint necessario Petrũ & Iohannẽ.
Si ea est Christiana (quam prætendis) simplicitas,
& non potius indigestũ chaos & confusum: ut sint
Christiani oēs Episcopi & sacerdotes: quid oportu-
it mittere apostolorũ primores, Petrũ & Iohannẽ in
Samarĩã? Erant baptizati in nomine dñi Iesu. Et cũ
dicat saluator: Qui crediderit & baptizatus fuerit, **Marc. 16.**
saluus erit. Quid ijs inq̃ deerat ad salutẽ necessariũ

c ut

Marc. 16.

Tit. 3.

ut principes mitterentur apostolorum? Quod scilicet spiritum sanctum nondum accepissent. Igitur credentes erant, & baptizati erant, sed nondum spiritum sanctum acceperant. Eia quid audio? Si non datur in baptismo spiritus sanctus, quomodo uerum erit quod ueritas ait: Qui crediderit & baptizatus &c. An sine spiritu sancto saluari nos docet Christus? Quomodo uero lauacrum regenerationis & renouationis spiritus sancti docet esse baptismum? Apostolus: si non in ipso adoptionis datur spiritus, in quo clamemus Abba pater? Cum fiducia ergo dicimus, accepisse Samaritanos iam spiritum sanctum in baptismo, at non adhuc confirmatos in fide. Verum quare spiritum sanctum confirmantem non dabat Philippus, ut non oportuisset superuenire Petrum & Iohannem? Nisi quod Euangelista duntaxat Philippus fuit: non etiam Episcopus aut apostolus? Quid aduersum tam apertam scripturam obstrepere poterit, uniuersa illa pestilens Lutheri secta? Vbi hic Christiana illa simplicitas: dum uidetis Philippum Samaritanorum Euangelistam, apostolis in hoc inferiore, quod in impositione manus non dabat spiritum sanctum.

Sed nostra adhuc prosequamur. Apostolus priore ac Timot. 4. Noli (inquit) Timothee negligere gratiam, quae est in te per prophetiam, cum impositione manuum presbyteri. Sed & secundae eiusdem primo: Resuscites inquit, gratiam quae est in te per impositionem manuum mearum. Hic in conspectum adeste Lutherani. Num per impositionem manuum Pauli Timotheus est ordinatus Episcopus: per quam nimirum eam sit nactus gratiam, quam resuscitandam Apostolus adhortabatur? Quod si prior textus legatur, ut quidam codices habent: Gratiam dei quae est in te, & cetera. cum impositione manuum presbyteri. Vbi usitatus non presbyter.

presbyteri legim⁹: planior sensus erit. Quod uide-
licet per impositionem manuū presbyterij, id est,
presbyterialis officij, datus sit spiritus sanctus Thi-
motheo. Nolo hic mihi eam obendas gratiā quæ
gratificat: quam in baptismo Timotheus dudum
acceperat. Hæc enim illa est gratia, sine qua nemi-
nem liceat inueniri Christianū: quippe uestis illa
nuptialis est: qua qui caruerit, foras in exteriores
mittetur tenebras. Aliam esse de qua hoc loco lo-
quitur Apostolus necesse est, quæ uidelicet non oī-
bus congruat: Non inquam neophytis, non nouel-
lis Christianis: dum & eundem Timotheum Apo-
stolus priore eiusdem epistola Cap. 6. ita docuerit:
Nemini inquit cito manus imposueris. Prior ergo
gratia, nemini negatur fideli Christiano: hæc autē
non omnibus datur. Alia ergo est illa gratia: alia de
qua hoc loco loquitur Apostolus. Resuscites inquit
gratiam, quam per impositionem manuum acce-
pisti. Pastoralem sollicitudinem, Episcopus creat⁹,
per impositionē manuum mearum: noli negligere,
sed neq; cito alijs imposueris manus. Rursum
hoc loco Christianam Lutheri simplicitatem ex-
cludi, manifestum est.

Matt. 23.

1. Tim. 5.

2. Tim. 1.

Deniq; hic respondete mihi Luthrenses. Hæc ma-
nuum impositio (de qua hoc loco Paulus loqui-
tur) superuacanea erat: an utilis & necessaria? Si
superuacua, quomodo id congruat apostolis? Si
utilis & necessaria: ad quid utilis? Nunquid ut ad-
huc gratificantem accipiant gratiam? At illā iam in
baptismate nacti sunt: quæ etiā sine hac manus im-
positione cōmuniter omnibus prouenit. Aliā ergo
uult intelligi Apostolus, qua nimirū digne præesse
discat: quibus hæc manuū impositio obuenerit.

¶ NUN-

Nunquid non tibi uideatur Christiane lector, Episcoporum & presbyterorum ordinationē docuisse uel le Paulū, dum ait: Nemini cito manus imposueris.

1. Tim. 5.

Rursum (& pro intellectu faciliore) hæc impositio manuum, de qua hoc loco Apostolus loquitur, omnibus cōmuniter exhiberi debet, an non omnibus. Si cōmuniter omnibus exhibenda, quare Paulus, nemini (inquit) cito manus imposueris, & non potius, mox inter baptismi primordia, exhibenda est omnibus Christianis? Est autē Christianus, est iustus, deo gratus, cui non sunt imponendæ manus. De baptismo (eo quod necessarius ad salutem sit omnibus Christianis) nusquā tale quid scriptū inuenies, ut dicatur: neminē cito baptizaueris. Si nō cōmunē dixeritis hæc manuū impositionē: quare tā simplicē Christianū cōfingitis populū, ut tollatis uniuersaliter sacerdotiū?

1. Corin. 3.

Quid ergo sibi uult aliud Apostolus dicēs: Nemini cito manus imposueris: quā ut neminē mox baptizatum, presbyterū aut diaconū ordinaueris? Et quod dē 3. capite, idē clarissime scriptū inuenies: Non (inquit) Neophytū. De diaconibus autē: Et hi p̄bentur primū, & sic ministrent: nullū crimen habentes. Audis quia hi Christiani sunt, quos Timotheus neq; ad presbyteratū, neq; ad diaconatū admittere iubetur. Vbi hic manet plebis electio, ut sacros sustollas ordines? Non nos hic suggilles, quod crebro nobis spiritū sanctū donari dixerimus: sciētes quia nō eadem congruūt sanis & infirmis, adultis & paruulis: ut noueris in ipsa regeneratione nos spiritū sanctū assequi, in filios adoptionis regeneratos: denuo itē spiritu sancto confirmari, iam in fide uegetatos: ac eadē ad totius ecclesiæ utilitatē in ordinis sacramēto

eo dari nonnullis, non tamē oībus, manifestationē
eiusdem spiritus.

Quia tēro per impositionē manuū dari spiritū
sanctū diximus, geminā quandā licet inuenire ma-
nuū impositionē: ut spiritus sancti receptionē nō u-
niformem intelligamus. Equidē, inter ipsa Christi-
anæ inchoationis fundamenta, de quibus Aposto-
lus ad Hebre. 6. mētionē facit, etiā manuū impositi-
onismeminit: quā aliā esse necesse sit ab illa de qua
dictū est: Nemini cito manus imposueris: dū illam
omnibus Christianis cōmunē fateamur, non istā.
De illa nanq; manus impositione ait: Non rursū
iacientes fundamētū pœnitētiæ, ab operibus mor-
tuis. Et post pauca, impositionis quoq; manuū. De
ista autē, resuscites (inquit) gratiā quæ est in te, per
impositionē manuū mearū. Et quod sæpe iā dictū
est: Nemini cito imposueris manus, uidelicet, non
nouitio Christiano. Pro priore manus impositione
ibant in Samariā Petrus & Iohānes: Pro altera, sua-
det Apostolus ut probentur primū, & sic ministrēt.

Igitur habemus ex tot tāq; ualidissimis diuinæ
scripturæ testimonijs, sacerdotij ecclesiastici, sacrū
plane ac uenerabilē ordinē. Vultis & Diaconiū cō-
monstremus à uulgo, dignitatis honore separatū.
Factū est (inquit Lucas) murmur Græcorū, aduer- **Actu. 6.**
sus eos qui erant ex circūcisione, quod uiduæ eo-
rū in quotidiano ministerio aspernarētur: quibus
dixerunt apostoli: Non est æquum nos relinquere
uerbū dei & ministrare mēsis: cōsiderate ex uobis
uiros boni testimoniij, quos cōstituamus sup hoc
opus. Omnium cōsensu hinc ortū credimus diaconi-
um: ut liceat etiā hoc gladio dissecare Lutherū
& Lutheranos. Si oēs Christiani Episcopi ea-

c s dem

dem sorte sunt & presbyteri: cur nō multo fortius
etiā omnes diacones erunt? Non esse autē omnes
Christianos diacones, textus iste conuincit: Quan
doquidē uerba quæ præmisimus, non iudeis, non
ethnicis dicta sunt, uerū Christianis. Quid inq̄ op̄
erat adhuc diacones instituere, qui per uos iā dia
cones sunt? Sunt autē uobis omnes diacones, quia
omnes uobis sunt & sacerdotes.

Verū uidebitur hoc uerbo plebi non nihil conces
sum quo dicitur: Considerate ex uobis uiros & c.
tanq̄ plebis electio inde robur habeat. Ego magis
considerandū suadeo uerbū quo dicitur: Quos cō
stituamus super hoc opus. Auditis quia apostoli e
os constituunt? Quod & modo fit, dum Episcopi il
los ordinant & consecrant. Itaq; usq; adeo textus
iste pro uobis non nihil facit, ut etiam immodice
uos cōfundat, dū Ecclesiasticos ordines penitus ab
ñciebatis. Nunc uero Episcopi, uelitis nolitis, pres
byteros ordinant: diacones apostoli constituunt.
Nec tamen ex hoc loco scripturæ, electionē sacer
dotū aut diaconorū concedendā plebi puto, sciens
aliud esse, quod recto ordini, aliud uero quod op
portunitati aut necessitati debeat. Nā & necessi
tas aut euidens utilitas, quandoq; legē non habet:
Si enim factū murmur Græcorū perpendimus: in
firmos fuisse Græcos aduertimus. Fiebant aposto
li ob nimīā charitatē infirmis infirmi, ut infirmos
lucrifacerent: ut permisisse magis appareant con
siderationē hanc plebi, q̄ constituisse. Plurima em̄
Apostoli dispensatiue ad tempus faciebant, quæ
post modū nō imitanda, spiritus sanctus ecclesiam
docuit. Quod quidē de baptismo (ut de cæteris ta
scā, pbare possumus, dū illi in nomine dñi Iesu ba
ptiza

ptizarēt: Christus uero in noīe patris, & filiī, & spiri
tū sancti baptizādos credētes iusserat. Nūc in hoc
facto imitabimur Apostolos, aut male egisse calū-
niabimur? Absit. Habemus euāgelicā, sed & aposto-
lica nō caremus autoritate: quibus sacerdotiū ad-
uersus aduersatoris īpudētiā, incōcūsum tueamur
Vultis & propheticū testimoniū nō desit, ut in ore
triū stet omne uerbū. Ecce (īquit Propheta) q̄ bo-
nū & q̄ iucūdū, habitare fratres in unū. Obseruem⁹
uerba, sed mysteria multo magis regramus. Bonū ē
īquit habitare fratres in unū. An habitare unani-
mes in domo, ut alibi idem Propheta ait, est habi-
tare in unū? Alibi quoq̄, Hierusalē (īquit) quæ ædi-
ficatur ut ciuitas, cuius participatio in idipsum. A-
postolus itē: In unū ait corpus baptizati sumus.
Hoc unū puto, de q̄ dñs ait: Fiat unū ouile & unus
pastor. Bonū īquit est & q̄ iucūdū, fratres habita-
re in unū. Nimirū in uno ouili, in domo una, dū id-
ipsum dicunt oēs, & nō sunt inter eos schismata: ue-
rū unus deus, unū baptisma, una fides.

Hæc est illa domus dei, extra quā carnes agni pa-
schalis, ueri Iudæi nō efferūt. Hæc tunica inconsuti-
lis dñi saluatoris, q̄ nō est scissa in passione. Hæc ar-
ca Noe, in qua mitia erāt & immitia animalia. Nē-
pe ecclesia sancta catholica & apostolica, in qua ac-
cubāt simul pardus & hœdus, leo & uitulū, lupus
& agnus: nō nocētes in uniuerso mōte sancto dei.
Bonū inq̄ & iucūdū, sic habitare fratres in unū. Sed
q̄ bonū David sancte, q̄ bonū est habitare fratres in
unū? Sicut unguentum (īquit) in capite, quod des-
cendit in barbā. Sed quod illud unguentū, quod
ue caput, aut quæ barba? Profecto si caput hoc
Christum intelligere liceat, de quo Apostolus:

C 4 Ipsum

Matth. 28

Psal. 132.

Psal. 67

Iohan. 10.

1 Cor. 1.

Ephe. 4

Exod. 12.

Ioh. 18.

Gene. 7.

Isa. 11.

Eph. 1.
psal. 44.
Iohan. 3.

ipsum dedit caput super oem ecclesiā: quod unguētū accepit præ oibus participibus suis: cui & spiritus non ad mensuram datus legitur. Caput crucifixum, mortuum & sepultum, ut a pertis undiq; rimis, unguētū efflueret gratia. Caput quod radē resurgēs, in coelū leuari potuit: exinde mittens unguētū, ipsum uidelicet spiritū sanctū: dum daret dona hominibus. Primū in apostolos unguētum istud uenisse, scriptura credere compellit. Habetis quod caput Propheta dixerit, aut quod unguētū, nempe spiritus sancti unctiōē. Vultis dicam quæ sit barba? In barbā inquit Aaron.

Rom. 9.

Sacerdotē Aaron fuisse, nemo puto ignorat. Descendit ergo unguētū, primū in barbā Aarō, dum prius spiritus sancti unctiōē habent sacerdotes: ceteris eandē ministraturi, prout quidā ait: Nos ipsi primitias spiritus habentes, & cetera. Descendit igitur unguētū in barbā primū, ut puta capiti Christo, proximā: ut tandē eorū ministerio, in orā usq; defluat uestimenti. Descendit inquam à Christo in apostolos, in sacerdotes Christiani populi: quos recte barbā Propheta nuncupat huius capitis (quod est Christus) tanq̄ fortes, strennuos, alacres, impigros, quales barbatos homines dicere solemus. At uero proximos Christo fuisse apostolos, quis dubitet?

Vestis ipsa est ecclesia, quæ mediante barba, unguētū à capite, etiā ipsa spiritū sanctū accipiat. Orā uestimenti, uel nouissimū dixerit Christianū, in quē unctio spiritus sancti, à barba tandē ac uestimento porrigitur. Et hæc quidē illo in tēpore, dū unguētū ipso die Pentecostes in barbā (apostolos dico) uenisset. Nonne in uestimentū defluxisse tibi uidebitur, dū uno die baptizaretur tria milia: altera quinquaginta milia

gymilia. Sed nūquid hodie, dū bonū est & iucundū,
habitare fratres in unū, non eodē ordine fluat un-
guētū: primū in barbā Aaron, ut deinceps defluat Iohan. 14.
in oram uestimenti! Vbi fidelis illa Christi promif-
fio, dicentis de spiritu sancto: Quia in uobis erit, &
uobiscū permanebit? Si unctio spiritus sancti in no-
bis permanet, cur non fluat eodē ordine in barbā
primū, donec ora uestis pinguescat? Inde reuera,
ministri alibi dicti sunt populorū, q̄ hoc loco bar-
ba dicuntur: q̄ spiritualē gratiā plebi, prout ipsi ac-
ceperunt largiuntur. Largiuntur inquā, non ipsi ui-
cissim à populis accipiunt: ut populus eorū mini-
ster dici possit. Erit autē populus eorū minister: si
populi administratione aut electione hanc accipi-
ant potestātē, ut gratiā populo impartiri possint.

Sunt aio plebis ministri sacerdotes, dū p̄ sacramē-
ta, id ē, sacræ rei signa, res sacras, sed signatas & q̄-
si uelatas populo tradunt. Neq̄ ulla scriptura id p̄
bari puto, ut hanc potestātē sacerdotibus plebs cō-
ferre possit, tanq̄ (reclamāte Propheta) à uestimēto
in barbā unctio fluat. Peruersus ordo est, & ideo ne-
q̄ ordo dici poterit, ut ausim dicere: non esse bonū
nec iucundū, fratres sic habitare simul. Quādoq̄dē
quæ à deo sunt, sic ordinata esse constat, ut infima
quæq̄ p̄ superiora regantur: ut puta per barbatos, Rom. 19.
pueri & infantes. An non loquitur barbatus Petrus
infantibus, quē tanq̄ barbā, Christus capite proxi-
mū posuit: quasi modo geniti inquit infantes? 1. Pet. 2.

Vides quomodo oīa inuerteris Luther, & scriptu-
ræ & ecclesię ordinē: quin & Prophetā facis men-
dacē, dū nullū barbæ pmittis unguētū, nisi quod
à uestimento, imo ab ora uestimenti acceperit.

Duo nobis Lutherus obtendebat: Prius, quia nul-

c s lū

Autor se-
cūda pro
mittit ora-
tionem.

Num. 16

lūm in ecclesia externū putabat esse sacerdotium.
Alterū, quod is uere sacerdos sit, quisquis à popu-
lo fuerit electus. Quæ duo, ubi ualidissimis scriptu-
ris improbata sunt, puto iacere simul in unum Lu-
theri uires. Quod utiq; magis magisq; manifestū
erit, dū quæ pro se, idē ex scripturis attulisse uisus ē
diluere, datū fuerit. Et quidē altera collatione id fu-
turū, Christi gratia adiutrice speramus. Verū cum
mille conuicjs homo petulans nobis insultauerit:
tanq̄ sacerdotiū nostrū nulla scriptura constiterit,
honestū fuerit sua in eū retorquere potuisse spicu-
la, suis eū confodere posse iaculis.

Et qdē q̄ ordinē sacrū nullū eē putatis: agite uos
egregij dñi cerdones, ueteramētarij, fabri & cemē-
tarij, ne dicam subulci & stercorearij, sacerdotes ele-
cti: uos unū iota producite aut apicē, ex uniuersis
euāgeljs & epistolis apolorū, uos esse aut dici
debere sacerdotes. auditisne aspides surde, q̄ nō ex-
auditis uocē incantantis, sapiēter? Proferte pro uo-
bis testimoniū, qui cū charissimi quidē confratres
esse debueratis, per eam q̄ nō extollitur charitatē,
per tumorē & superbiā uestrā, fœces & scandala
mundi facti estis. An forte quia regale sacerdotiū,
Petrus populum Christianū appellauerit? Sed Moy-
si quoq; Chore seditiosus, idē opposuit dicens: Suf-
ficiat uobis Moyses & Aaron: q̄ omnis multitudo
sanctorū sit. Cur eleuamini super populū domini?
Agite & uos, cū (male intellecto) Apostoli uerbo,
quod illi: ut sit finis uester illoꝝ similis. Vnde ergo
habemus uos sacerdotes? Frēs, uos olim nouimus
ciues sanctorum & domesticos dei: unde uero ue-
strū habeamus sacerdotiū, non uidemus. Nostrum
sacerdotium unde sit agnouistis: nō onus Christia-
norum

norū, sed onerum leuamen & solatium: tamen si eo
quoque honore, indignos nos arbitremur.

Hic si tibi Christiane lector, insipiens factus ui-
deor, Lutherus me coegit. Tu uero cū sapiens fue-
ris, libenter insipientes sufferto. Putabam enim uel
aliquando, non nihil stulto secundum suam stultiti-
am respondendum: ne sibi sapiens uideretur. Nolo
autem malos mihi quorundam sacerdotum hoc
loco obijcias mores: non hic de moribus nobis ser-
mo extitit, sed conditionem quærimus quæ sit: nō
quales homines in conditione positi, cōuersando
fuerint. Non de his mihi sermo est: si qui oneri sese
exhibent, fidelibus Christianis. Non hos laudam⁹,
non horum probamus lasciuiam, qui prauis mori-
bus, ceu morbis, Christi ouile, scabiosæ pecudes
corrumpūt: uerum de sanctis, pudicis, sobrijs, qua-

1. Timo. 3.
Tit. 1.

tem, esse in ecclesia nihil moror: qui ceu angeli
suum conseruant domicilium, suum custo-
diunt principatum. Nam & malos ad
correctiores uitæ mores, ita adhorta-
mur: quatenus talem exhibeant
laicorum oculis per omnia san-
ctam conuersationem, ut in
eo quod detractant de eis
tanq̄ de malefactoribus
cōfundātur: & uidētes
deinceps eorū bo-
na opa, glorificēt
patrē q̄ in cœlis
est. Cui est honor & gloria
in secula. A M E N.

1. Petri. 5.

Matth. 5

Praefatio